

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Alia similitudinis diuisio, in parabolam, exemplum, inductionem. Capvt
LIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Alia similitudinis diuisio, in parabolam, exemplum, inductionem.

Ac primum de parabola.

CAPVT LIIII.

Similitudinem vulgò diuidunt in parabolam, inductionem, & exemplum.

Parabola propriè est rerum alioqui diuersarum, in vna, aut pluribus affectionibus collatio. Diu diuersarum, nam genus est aliquod similitudinis, quod citra vllam translationum mixturam, ex rebus penè paribus vsurpatur, quales sunt exemplorum comparationes, vt si conferatur orator cum oratore, cum iudice iudex, Imperator cum Imperatore. At parabola ingeniosior est, & res quæ comparantur, vt ait Quintilianus, longius reperere solet.

Quintil.
Arist. 1. 3.
De c. 18.

Vnde Aristoteles dixit paroemias, siue parabolam fieri ἀπ' εἰδῶς ἀπ' εἰδῶς, à forma ad formam: sic ager cum animo, præceptor cum colono, scutum cum Martis phiala comparatur.

Educuntur autem parabola, partim à rebus naturalibus, vt à cælo, syderibus, elementis, meteoris, animantibus, plantis, lapidibus, & cæteris eiusmodi, partim ab artibus, & scientijs, rebus moralibus, & ciuilibus, animatis, inanimis, profanis, sacris, humanis, diuinis. Nihil est denique in rerum natura, quod in similitudinem, conformationemque aliquam trahi non possit. Ex quo apparet, quàm varia sit, & locuples parabola, quæ latissimè per totius mundi vniuersitatem sese diffundat.

Hoc certè dicendi genus ita placuit antiquis, maximè verò Hebræis, omnium hominum sapientissimis, vt quicquid modò in eloquentia esset lectissimum, & valde figuratū, hoc ἑρμηνεία parabola dicebatur, & ita quidem Salomon aureum prouerbiorum librum inscripsit, non quod omnia per similitudinem dicta sint, plurimæ enim ἑρμηνεία sunt absolutæ, sed à nobilissima, quam existimabat parte, torum librum denominauit.

Eandem parabolarum in sublimi præsertim locutione, rationem ab Hebræis acceptam omnes Orientales sunt consecrati, & hoc ipso tempore, qui apud eos doctius, vrbaniusque loquuntur, quamplurima efferunt per parabolas. Nec dubitabit, huc apud eos princi-

pem fuisse sermonem, & quasi cæterarum omnium locutionum dominam parabolam, qui animaduertit apud Hebræos eodè verbo exprimi, dominari, & parabolicè loqui, hoc enim est ἑρμηνεία, quasi ad solos principes, & rerum dominos attinerent parabola.

Curs. l. y.

Addo etiam vetus illud Scythicæ eloquentiæ monumentum, quod est in Quinto Curtio; Vbi Principes totius gentis viti, apud Alexandrum Regem legatione fungentes, multa per rotundas, & concisas parabolam exprimunt, vt (Quid tu ignoras arbores magnas diu crescere, vna hora extirpari: stultus est, qui fructus earum spectat, altitudinem non metitur. Vide, ne dum ad cacumen peruenire contentus, cum ipsis ramis, quos comprehenderis decidas. Leo quoque minimarum auium sit pabulum, & ferrum rubigo consumit. Nihil tam firmum est, cui non sit etiam periculum ab inualido.

Non ex alio fonte, quàm ab Hebræorum imitatione manarunt Pythagoræ symbola, & quæ celeberrima sumper fuerunt Aegyptiorum Hieroglyphica.

Distinguitur porrò parabola in quatuor genera: vna est ἡρώδης, secunda ἡρώδης, tertia ἡρώδης, quarta ἡρώδης. Parabola habitudinis, affectus sit, cum habitudine, & affectione; natura, & actionis, cum in natura, & actione res comparantur. Quæ collatio nobilior est, & maior. Quot enim, & quàm varia, ex natura, & actionibus animalium, virtutum ad homines traducuntur argumenta.

Nihil opus est hic persequi pluribus, cum plena sint his collationibus sacra, profanaque argumenta: satagebant enim veteres, quicquid modò ex naturali historia, variisque antiquitatum lectionibus selegerant, ad morum institutionem traducere.

Sic D. Ambrosius, postquam ciconias turmatim exeuntes, stipantesque cornices descripsit, ad exemplum transfert hospitalitatis his verbis.

D. Amb.
Hexa. l. 5.
c. 16.

Exercitum credas cum signis suis pergere, sic omnes viandi, comitandi que, & præcundi ordinem seruant. Cornices autem deducunt eas, ac dirigunt, & velut quibusdam turmis stipatricibus prosequuntur, adeò vt adiumenta quædam bellantibus aduersus inimicas aues conferre credantur, & propriis periculis bella aliena suscipere. Cuius rei indicium est, quis nullæ per interuallum illius temporis, residere in locis reperiuntur. Et quia

cum vulneribus reuertentes, manifesta quadam sui sanguinis voce, certisque loquuntur indicijs, grauium se certaminum subiisse conflictum.

(Tum infertur Apodosis.)

Discant homines hospitalia seruare iura, & ex auihus cognoscant, quid religionis hospitibus sit deferendum, quod obsequium deputandum.

Emblema
de Orcyno,
piscis.

Vbi paulò longius ducuntur parabola, colligunturque acutius: tuac in imaginem, & emblema efformantur: quale est illud ex Aeliano. Si velis salutem leuiori damno emptam exprimeret cum hoc lemmate. *Ne peream pereos, vel, pro isto pars bene deperditur*, pinge Orcynum sibi vulnus inferentem, vt hñmum quo tenetur eliciat.

Piscis est Ceraceus, qui natura, non arte, quæ sibi maximè conducunt intelligit. Itaque si quando hamo captus, & confixus fuerit, primum quidem luctatur quantum potest, vt expellat, quod si minimè facere possit, vulnus fecat magis luculentum, & corporis damno, se ab hami molestia, capturaque expedit.

Hoc faciunt qui vitam, & salutem leuioribus redimunt detrimentis. Si plerumque vbi non suppetunt ex historia, sumuntur ex fabulis, & apologijs, quæ plurimum habent venustatis, vt ad hanc sententiam illustrandam, *Mendacium cauda nigrescit*, Simij parabola.

Simia ele.
gans para-
bola.

Mercatores in nauì Atticam legebant, eum simiolis, vt fieri assolet, lufitantes, cum ecce grauis tempestas, & præsens naufragium. Iamque disiectis, & fluitantibus penè omnibus nabat in vndis simius. Hunc Delphinus pusionem ratus, simulque miseratione ductus, qua in homines commoueri solet, blandissimè defert humeris ad portum. Iam in cõspectu erat Piræus, & tedium laboris fallebant sermonibus. Simius de suo genere interrogatus, se Ciuem Atheniensem, & nobilem, & luculentis opibus prædicat. Postremò cum quæreretur ab eo, an Piræum nossit (erat autem portus Atheniensis infantissimo cuique notus) Noui, inquit, noui, optimus ille est mihi amicus, & summus, ac imprimis familiaris. Delphinus tam impudenti mendacio offensus, vanum simiolum aquis suffocandum reliquit.

Aristot.
Rh. l. 2. c.
39.

Nec minus venustatis habet ea, quæ referuntur ab Aristotele inter probationis oratoriae exempla, qua Aesopus fertur apud Samios, vitium Reipublicæ Principem, repetundarum

accerfitum, in summo capitis discrimine defendisse.

Vulpes, inquit, dum flumen transiret, in quandam voraginem, rapido aquarum cursu detrusa est, cumque illinc non posset emergere, diu afflictata, & à caninis muscis stimulatata iacuit, cum ecce Erinaceus fortè transiens misericordia commotus quærit à vulpe, an illas caninas muscas auferret, vt miseram molestia expediret. Minimè, inquit, quas enim vidēs caninæ muscæ, iam mei sanguinis plene sunt, cõque paruo contentæ. Si verò eas abstuleris, alia venient famelica, quæ reliquum sanguinem ebibent. Sic etiam (inquit ille) viri Samij: hic quidem homo nihil amplius vos lædit, est enim diues: si verò huc interficiatis, succedent alij esurientes, qui vos, & vestras fortunas penitus exfugent.

Elegantiss.
parabola de
vulpe, &
erinaceo.

Hanc probationum suauitatem Aristoteles iure commendat, quarum tanta vis est, vt, quod ab oratore potissimum spectatur, persuadeant simul, & delectent. Hæc me causa impulit, vt quod ad delicias, & ornamenta eloquentiæ maximè facere existimabam, multas lectissimarum iconum centurias in vnum volumen coagmentarem, quod opus diu à me postulatam, tandem in publicam utilitatem emisi.

De exemplo, & probationibus à comparatis.

CAPVT LV.

Apologos, quos in Parabolis enumerauimus, nonnulli cum exemplis confundunt, inter quos etiam est Aristoteles lib. 2. Rhetor. cap. 39. Nam exemplorum duo facit genera: Vnum quod rerum præteritarum expositionem habet: alterum, quod ab ipso oratore factum est, & excogitarum. Malo tamen exemplum cum Cicrone definire, facti alicuius, vel dicti, cum certi auctoris nomine expositionem: quo fit, vt exempla communius appellentur: quæ ex hominum vita expressa sunt, facta verò ab oratore, vt fabulæ apologi potius, & parabola nominentur.

Cicero.
Rhetor.

Exemplorum autem ratio, licet minus habeat ingenij, & iucunditatis, quam istæ parabolæ deliciae, tamen si rectè fiat, grandis est, & ad persuadendum efficax, cum præfer-

tina